

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Stockholms stadsbyggnadskontor
Registraturen
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

YTTRANDE
2020-05-11

Angående detaljplan för Neapel 3 m fl i stadsdelen Ladugårdsgärdet, S-Dp 2018-00406

Sammanfattning

- Samfundet S:t Erik avstyrker den föreslagna rivningen av Block 2 på grund av byggnadens stora kulturhistoriska värden och åtgärdens avsaknad av klimat- och hållbarhetsfokus.
- Planens nordöstra del, Pirhuset, behöver omarbetas för att uppnå Plan- och bygglagens krav på varsamhet.
- Parken framför Block 1 i Neapel 3 (Hotell Ariadne) måste behållas, som en viktig, integrerad del av bebyggelsen.

Planförslaget

Detaljplanen är första etappen i den planerade utbyggnaden av stadsutvecklingsområdet Södra Värtan. Detaljplanens syfte är att möjliggöra tillkomsten av ca 110 000 kvm yta, i form av kontorsbebyggelse, hotell, centrumändamål, parkering samt 23 000 kvm nya offentliga rum i anslutning till vattnet. I planbeskrivningen framförs att tillkommande bebyggelse blir en del av en ny vattenfront och entré till Stockholm vilket ställer höga krav på arkitektonisk kvalitet. I planområdets nordvästra del föreslås uppförandet av två kontorsbyggnader (A1 och A2), i huvudsakligen sex till tretton våningar som omsluter en gemensam innergård. I kvarter D1 föreslås rivning av Block 2, det vill säga hälften av den befintliga hotell- och kontorsbyggnaden från tidigt 1990-tal, som ersätts med en ny kontorsbyggnad i nio till tolv våningar. Resterande del, Block 1, bevaras och förses med rivningsförbud, och skydds- och varsamhetsbestämmelser i det nya förslaget till detaljplan. I planområdets nordöstra del föreslås en större byggnad, det så kallade Pirhuset, som mot norr trappas upp med två sammankopplade högdelar i 24 våningar, med det uttalade motivet att dessa ska bli ett nytt landmärke i område. En låg teknikbyggnad med pumpstation uppförs i planområdets södra del. Kajen utvecklas till ett promenadstråk som bland annat planteras med rader av pilträd. Utöver det innehåller planförslaget även en offentlig hårdgjord plats, på piren söder om Pirhuset.

Samfundets synpunkter

Samfundet S:t Erik tycker det är positivt att planförslaget strukturellt förhåller sig till Södra Värtanhamnens äldre rutnätsstruktur. Positivt är också att Block 1 av den befintliga 1980-talsbyggnaden bevaras och förses med skydds- och varsamhetsbestämmelser. I nästa andetag drar man däremot undan mattan för de till synes kulturmiljövårdande ambitionerna genom att föreslå rivning av resterande del av anläggningen. Planbeskrivningens inledande ord om att kulturmiljövärden i kvarteret Neapel 3 "säkerställs och skyddas" ekar dessvärre tomma.

De två byggnadsblocken i kvarteret Neapel utgör en sammanhållen, enhetlig byggnad av hög arkitektonisk kvalitet, exteriört och interiört. Den ritades av HJS Arkitekter och Samfundet S:t Erik har i samrådsyttrande över Södra Värtan 2017-02-10 namngett de två ansvariga arkitekterna Hans Jondal och Ingemar Ståhl, vilka märkligt nog inte nämns i det omfattande utredningsmaterialet. De två byggnadsblocken i kvarteret Neapel är att betrakta som en sammanhängande kulturmiljö. I Stads- museets klassificering är bebyggelsen värderad som en enhet i helhet markerad grön, vilket innebär att byggnaden kan anses särskilt värdefull enligt Plan- och bygglagens 8 kapitel. Övriga kulturhistoriska underlag som tagits fram i planarbetet gör en viss gradskillnad mellan de två byggnadskropparna i

vilka Block 2 bedöms ha något lägre värden jämfört med Block 1. I det mest aktuella underlaget av Nyréns, *PM konsekvensanalys rivning av block 2*, daterat 2020-01-31 sammanfattas bedömningen med följande ord: ”Sammanfattningsvis innebär en rivning av block 2 att dess kulturhistoriska värde som storskalig och konsekvent utförd postmodernistisk byggnad försvinner. Det innebär också en viss negativ påverkan på block 1 när blocket förlorar sin fortsättning i block 2 och den sammantagna monumentala verkan minskar.”

Samfundet S:t Eriks bedömning är att de immateriella och materiella värden som beskrivs i kunskapsunderlagen är oskiljaktiga. Postmodernismens ideal, tidsanda och förkärlek för historiska referenser blir begripliga först när de kommer till uttryck i en byggd miljö från den tiden. En ny byggnad i samma läge kan inte bära vidare dessa värden. Block 2 kallades av de ansvariga arkitekterna ”kontorsstaden”. Blockets interna kvartersstruktur med överglasade rätvinkliga gränder (mynnande i den centrala gallerian) torde inte ha någon motsvarighet i Sverige. En rivning skulle utradera Block 2:s nuvarande betydelse som ”upptakt” till ”crescendot” i form av tornen i Block 1. Förslaget innebär också att ett av anläggningens viktigaste karaktärsdrag, den symboliska marina referensen till passagerarfärjan, skulle försvagas kraftigt. Block 2 med sin tidstypiska ljusgård förmedlar en viktig berättelse om hamnområdets historiska utveckling och funktion. För kvarteret Neapel är det den sammanhängande byggnadsmassan från 1980- och 1990-talen som bär det kulturhistoriska värdet. Kvar blir en rumphuggen och utkonkurrerad tornbyggnad.

De negativa konsekvenserna förstärks av Pirhusets bristande kvalitet och varsamhet i gestaltningens anslutning till befintlig bebyggelse. Den höga eleganta hotelldelen från 1980-talet var tänkt som ett landmärke i området. Den kommer enligt detaljplanen att bli överflyglad och från vattnet nästan osynliggjord av det planerade Pirhuset, vilket blir 1 1/2 gång så högt (94 m jämfört med 62 m). Dessutom kommer den lägre västra delen av Block 1 att bli totalt ”nedtryckt” av den nästan dubbelt så höga byggnad som planeras på platsen för Block 2. Pirhusets torn placeras alldeles intill höghusdelen i Neapel 3 vilket skapar ett obalanserat möte mellan befintlig och ny bebyggelse. Pirhuset behöver omstuderas avseende skala, siktlinjer och placering av högdelar så att den befintliga bebyggelsens värdefulla karaktärsdrag och betydelse i stadsbilden bibehålls.

Parken framför Block 1 (Hotell Ariadne) är i gällande detaljplan från 1986 angiven som ”hotellpark” och var ett villkor av byggnadsnämnden när hotellet beviljades. Den är en viktig integrerad del av byggnadskomplexet och friytan med sin växtlighet är oundgänglig för det visuella intrycket av höghusdelen. Parken ritades av Sven-Olov Nyberg, som var en av tidens främsta landskapsarkitekter. Den har senare tyvärr förvanskats, men kan förhållandevis lätt återställas.

Avslutningsvis vill Samfundet S:t Erik kritisera att Staden återigen väljer att gå vidare med en detaljplan som uppenbart motverkar de nationella och globala målen för hållbart stadsbyggande och minskad klimatpåverkan (se Sveriges miljömål och Agenda 2030). Att föreslå rivning av ett knappt 30 års kontorshus i syfte att uppföra en ny byggnad för samma ändamål är ett motiv som helt enkelt inte håller. Förslaget saknar tillräckliga argument för rivning. Det framgår inte på ett övertygande sätt varför den befintliga byggnaden inte kan utvecklas och anpassas för ett nytt ändamål. Det är otillräckligt för en stad som profilerar sig som en av Europas främsta klimatstäder.

Mot den bakgrunden väljer Samfundet S:t Erik att avstyrka de delar av förslaget som innebär rivning av Block 2. Vidare anser Samfundet S:t Erik att det så kallade Pirhuset behöver omarbetas för att uppnå Plan- och bygglagens krav på varsamhet då nuvarande utförande bedöms innebära stor negativ påverkan på den befintliga bebyggelsens kulturhistoriska och stadsbildsmässiga värden.

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Sebastian Ulvsgård
Styrelseledamot

Fredrik von Feilitzen
Hedersledamot